

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : टिडीसी २०२३/०२/प्र.क्र.७६/पर्यटन
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक : १५ मार्च, २०२३.

प्रस्तावना :-

पर्यटन धोरण-२०१६ च्या परिच्छेद क्र.४.२.१.३ मध्ये महाराष्ट्र पर्यटन गुंतवणूक सुलभीकरण कक्ष स्थापन करण्याची तरतुद करण्यात आली आहे. राज्यात पर्यटन गुंतवणूकीस चालना आणि गुंतवणूकदारांना सुलभीकरण (Facilitation) या दोन महत्त्वाच्या कार्यांचा समावेश त्यात असेल. त्यानुसार देशी विदेशी गुंतवणूक आकर्षित करण्याकरीता “पर्यटन गुंतवणूक सुलभीकरण कक्ष” स्थापन करण्याचा संचालक, पर्यटन संचालनालय यांचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय :-

पर्यटन संचालनालयामध्ये “सिकॉम”, मुंबई यांच्या सहकार्याने महाराष्ट्र पर्यटन गुंतवणूक सुलभीकरण कक्ष स्थापन करणे, त्याकरीता सिकॉम व संचालक, पर्यटन संचालनालय यांच्यात ३ वर्षाकरीता “जोडपत्र-अ” येथील मसुद्याप्रमाणे सामंजस्य करार करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

१. पर्यटन गुंतवणूक सुलभीकरण कक्षाची मुख्य वैशिष्ट्ये:-

१. राज्यातील विद्यमान प्रकल्पांचे संनियंत्रण व आढावा घेणे.
२. पर्यटन क्षेत्रामध्ये नव्या गुंतवणुका आकर्षित करणे आणि आघाडीचे जागतिक पातळीवरील पर्यटकांचे आकर्षण केंद्र म्हणून महाराष्ट्राची ब्रॅंड इक्विटी विकसित करणे.
३. राज्यात व्यवसाय सुरू करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या व्यवसाय मंजुर्यांच्या माहितीसंबंधीचे सुसंगत असे माहितीपूर्ण तपशील गुंतवणूकदारांना पुरवण्यासाठी वन-स्टॉप-कनेक्ट म्हणून काम करणे.
४. इतर सरकारी यंत्रणांद्वारे वेब आधारित पोर्टल आणि समन्वय यांचे व्यवस्थापन तसेच मार्गदर्शन, सहाय्य आणि समस्यानिवारण याद्वारे सेवांना संरक्षण.
५. गुंतवणूकदारांना नागरी सनदेप्रमाणे व्यवसाय मंजुर्या दिल्या जातील याबाबत खात्री करून घेणे.
६. माहिती संकलन, मार्केट संशोधन आणि विश्लेषण तसेच राज्यातील पर्यटन विकासाबाबतचे नियतकालिक अहवाल प्रसिध्द करणे.
७. माहिती संकलन, बाजारपेठ संशोधन व विश्लेषण आणि राज्यातील पर्यटनाच्या घडामोडींविषयी नियतकालिक अहवाल प्रकाशित करणे.
८. पर्यटन क्षेत्रामध्ये गुंतवणुक करणाऱ्या गुंतवणूकदारांसमवेत सामंजस्य करार करणे.
९. टुरिझम फायनान्स कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया यांसारख्या वित्तीय संस्थांकडून गुंतवणुकदारांना कर्ज सुविधा उपलब्ध करून देणे.
१०. पर्यटन धोरण-२०१६ अंतर्गत गुंतवणुकदारांना सवलती देणे.
११. आंतरराष्ट्रीय स्तरावर गुंतवणुकदारांची पर्यटन क्षेत्रात गुंतवणुकीबाबतच चर्चासत्र, प्रदर्शने, परिसंवाद, व्याख्याने, बैठका घेणे.
१२. गुंतवणूकदारांना कायदेशीर सल्ला व मदत करणे.
१३. पर्यटन क्षेत्र वृद्धीसाठी सार्वजनिक खाजगी भागीदारी-पब्लिक प्रायव्हेट पार्टनरशिप-मॉडेलचा अवलंब करणे.

३. भूमिका व जबाबदारी :-

१. संचालक, पर्यटन संचालनालय

- अ. पर्यटन धोरण २०१६ नुसार गुंतवणूक आकर्षित करण्याच्या दृष्टीने प्रोत्साहन देणे, नाविन्यपूर्ण Tourism Product यांचा समावेश करणे, राज्याची पर्यटन क्षमता, गुंतवणूक क्षमता, नैसर्गिक संसाधने, गुंतवणूक योग्य प्रकल्प इ.बाबींचा सारासार विचार करून वेगवेगळ्या पर्यटन झोनची निर्मिती करणे व झोन निहाय प्रोत्साहन/सबसिडी/VGF निश्चित करणे.
- आ. टुरिझम प्रकल्प/ Product इ.बाबत कार्यवाही करणे.
- इ. पात्रतेनुसार प्रोत्साहने बाबत कार्यवाही करणे.
- ई. Branding, मार्केटिंग, प्रसिद्धी व जाहिरात इ. बाबत कार्यवाही करणे.

२. व्यवस्थापकीय संचालक,सिकॉम

- अ. पर्यटनवाढीकरीता महत्वाची माहिती गोळा करणे व माहिती पुरविणे.
- आ. गुंतवणूकी योग्य प्रस्तावित पर्यटन प्रकल्पांची मांडणी करणे -
  - संकल्पनांची निवड निश्चिती
  - संकल्पनेवर आधारित गुंतवणूकी योग्य पर्यटन प्रकल्प / प्रॉडक्ट तयार करणे
  - प्रकल्प अंमलबजावणी प्रकार/माध्यम - EPC/PPP/Aggregation
  - प्रकल्पाचे/प्रॉडक्टचे व्यवहार्य मुल्यांकन करण्याकरीता सल्लागाराची नेमणूक करणे
- इ. गुंतवणूक आकर्षित करण्याकरीता उपाययोजना करणे.
- ई. गुंतवणूक सुलभीकरण
  - Inviting Investors Interest
  - Bid Process Management
  - Engagement and Monitoring

४. सिकॉम व पर्यटन संचालनालय यांच्यात वरीलप्रमाणे सामंजस्य करार करण्याकरीता संचालक, पर्यटन संचालनालय यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. सिकॉम व पर्यटन संचालनालय यांनी गुंतवणूक सुलभीकरण कक्षाचे कामकाज करण्यासाठी निविदा प्रकिया राबविताना विहित कार्यपद्धतीचा अवलंब करावा.

५. पर्यटन गुंतवणूक सुलभीकरण कक्षाकडून येणाऱ्या कार्यवाहीचा दर महिन्याला प्रधान सचिव (पर्यटन) यांच्या स्तरावर आढावा घेण्यात येईल.

६. गुंतवणूक सुलभीकरण कक्षामध्ये आवश्यक मनुष्यबळ (किमान ५ कर्मचारी) सिकॉम मार्फत पुरविण्यासाठी सल्लागार शुल्क म्हणून प्रतिवर्षी रु.०१ कोटी ६२ लाख इतक्या खर्चास मान्यता देण्यात येत असून यापोटी येणारा खर्च मागणी क्र. झेडडी-४, ००१, संचालन व प्रशासन, (०१) पर्यटन संचालनालय (०१) पर्यटन संचालनालय (३४५२ २९७२), १३ कार्यालयीन खर्च या लेखाशिर्षाखाली भागविण्यात यावा.

७. संचालक, पर्यटन संचालनालय यांच्याकडून उपरोक्त मान्य खर्चाव्यतिरिक्त, अतिरिक्त वित्तीय भार पडणारी कोणतीही कृती / निर्णय शासनाच्या पूर्व मान्यतेशिवाय करण्यात येऊ नये. तसेच सर्व कार्यवाही विहित कार्यपद्धती आणि प्रचलित नियमांचे पालन करून करण्यात यावी.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०२३०३१५१३४०५३४३२३ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(उज्ज्वला दांडेकर)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. महालेखापाल, महाराष्ट्र - १, (लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई.
२. महालेखापाल, महाराष्ट्र - २, (लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर.
३. महालेखापाल (स्थानिक निकाय लेखापरीक्षा व लेखा) मुंबई.
४. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा. मंत्री (पर्यटन), यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
७. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ.
८. संचालक, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
९. सर्व जिल्हाधिकारी.
१०. महाराष्ट्र राज्य औद्योगिक आणि गुंतवणूक महामंडळ, अंधेरी, मुंबई.

Memorandum of Understanding

This Memorandum of understanding (MoU) is drawn on the ..... day of March 2023,

between:

Directorate of Tourism, having its office at 156/157, 15th Floor, Nariman Bhavan, Nariman Point, Mumbai 400021 (Hereinafter referred to as “DOT”), of the FIRST PART represented by Shri B. N. Patil, Director.

and

SICOM Limited having its office at with an address of Building No.4, 7th Floor, Solitaire Corporate Park, Guru Hargovindji Road, Chakala, Andheri (East), Mumbai 400093, (Hereinafter referred to as “SICOM”, of the SECOND PART, represented by Dr. Nitin Jawale (IAS), Managing Director.

DOT and SICOM are individually referred to as “Party” and collectively as the “Parties”.

WHEREAS

1. Objectives of Memorandum

- 1.1 DOT is responsible for the development of overall tourism sector in the state of Maharashtra and SICOM is engaged in providing entrepreneurs with a range of fund-based and non-fund-based products and services for catalysing the development of infrastructure and industry in the State of Maharashtra.
- 1.2 As part of the overall responsibility, DOT intends to encourage private sector participation in tourism sector with respect to private investments and through facilitating the process of collaboration with them. This would help in strengthening the industry reach through continuous feedback and suggestions from the wider fraternity operating in the tourism ecosystem.
- 1.3 To achieve the desired objectives, DOT intends to set-up a “Tourism Investment Facilitation Cell” through SICOM.
- 1.4 In pursuance of the aforesaid, the Parties hereto wish to record under this Memorandum of Understanding (MoU), the terms of their mutual understanding for setting up the Cell.

NOW THEREFORE THE PARTIES HERETO AGREE AS UNDER:

2. Roles & Responsibilities of SICOM:

- 2.1 Shall set-up and manage “Tourism Investment Facilitation Cell” (hereinafter referred to as “TIFC”) to provide end-to-end support to DOT in getting private sector investments into the State.

- 2.2 Shall monitor the functions of TIFC and would ensure that the TIFC is adequately staffed.
- 2.3 TIFC shall constitute group of experts in the field of PPP, Investments, Project finance, Private Equity, & new innovating financing. The TIFC shall be having a Team Leader who would be reporting directly to the Director, Directorate of Tourism. The profile of experts, qualifications and experience is indicated in **Annexure A**. DOT shall reserve the right to increase or decrease the resources based on the requirement from time to time.
- 2.4 The scope of work for TIFC would include:
- **Identification of Prospective Investors:** TIFC shall identify and maintain an updated list of category-wise prospective developers / investors, both national and international, having experience in specific category of tourism products / services.
  - **Continuous interaction with Investors:** TIFC shall develop an Investor Outreach Program which would include a pre-defined schedule of Investor events, workshops, seminars, etc. to engage with potential investors more frequently and to understand their interests in tourism sector of the State.
  - **Innovative Financing Instruments / Models:** TIFC shall undertake rigorous research on Success Stories / Best practices in the space of Private Sector Investments / Collaboration. Based on the research and analysis, TIFC shall suggest financially viable models / PPP structures / innovative instruments for financing tourism projects. TIFC shall also suggest various incentives / subsidies which should be considered based on the feedback from Investors.
  - **Shortlisting of Investible projects:** TIFC shall assist in shortlisting the investible projects based on financial appraisal of the proposals. The technical viability shall be assessed by DOT.
  - **Closing the Transaction:** TIFC shall assist DOT in closing the transaction with the selected investor through the execution of Agreements / Contract. This would exclude bid process management which would be undertaken by DOT or Transaction Advisor appointed by DOT.
  - **Handholding the Investors throughout development period:** TIFC shall handhold the investors in the process of development by becoming the channel / bridge between the DOT and Investor and co-ordinating activities for procuring various approvals & clearances.
  - **Monitoring:** TIFC will monitor the project development phases / milestones and report the same to DOT through a digital MIS system.

3. Roles & Responsibilities of DOT:

- 3.1 DOT will share all the available data, Government Resolutions, details of assets/ properties / infrastructure with the Tourism Department and agencies such as Maharashtra Tourism Development Corporation (MTDC).

- 3.2 DOT shall nominate a nodal officer who would be one-point contact between DOT and SICOM/TIFC.
- 3.3 DOT shall be monitoring the progress of TIFC and would hold regular review meetings at-least once in a month.
- 3.4 DOT shall arrange the travel, if required for the TIFC experts.

4. Payment Terms

- 4.1 DOT will make all-inclusive lumpsum payment of Rs. _____ per quarter to SICOM. The same shall be paid on quarterly basis within 30 days of satisfactory performance of services and of raising invoice against DOT.
- 4.2 The quality of services shall be determined based on a mutually agreed KPIs such as the number of investors reached out, investments committed, MOUs executed, workshops scheduled, proposals evaluated, etc.
- 4.3 The travel / boarding & lodging required for any official site visits by the TIFC experts shall be arranged / borne by DOT. All other OPEs shall be borne by SICOM.
- 4.4 SICOM shall also be paid a Success Fee of _____ of the investment committed by the selected private sector investor upon successful execution of the agreement and fulfilment of all conditions precedents.

5. Amendments

The Parties to the MOU agree that the terms and conditions of this Memorandum may be varied upon written agreement of the proposed variation.

6. Confidentiality

The Parties to the MOU agree that reasonable care will be taken by the Parties and its manpower engaged to maintain confidentiality of data exchanged.

7. Termination

The MOU can be terminated by any Party by written notice of 6 (six) months or compensation against the shortfall of the notice period to the other Party.

8. Dispute

The Parties to the MOU agree to work together in good faith to resolve any matter requiring their direction or resolution under the guidance of Principal Secretary, Tourism & Cultural Affairs, Government of Maharashtra.

EXECUTED as a Memorandum of Understanding on this date.

Directorate of Tourism)
.....)
Director)
)

SICOM Limited)
.....)
Managing Director)
)

Witness:

1. ....)

2. ....)

Place: Mumbai

Date: .... March, 2023

Annexure A

TIFC Resources

Sr.	Position	Qualification & experience	Roles & responsibilities
1	Team Leader		
2	Finance / Investments Expert		
3	PPP Expert		
4	Monitoring Expert 1		
5	Monitoring Expert 2		